

Savi

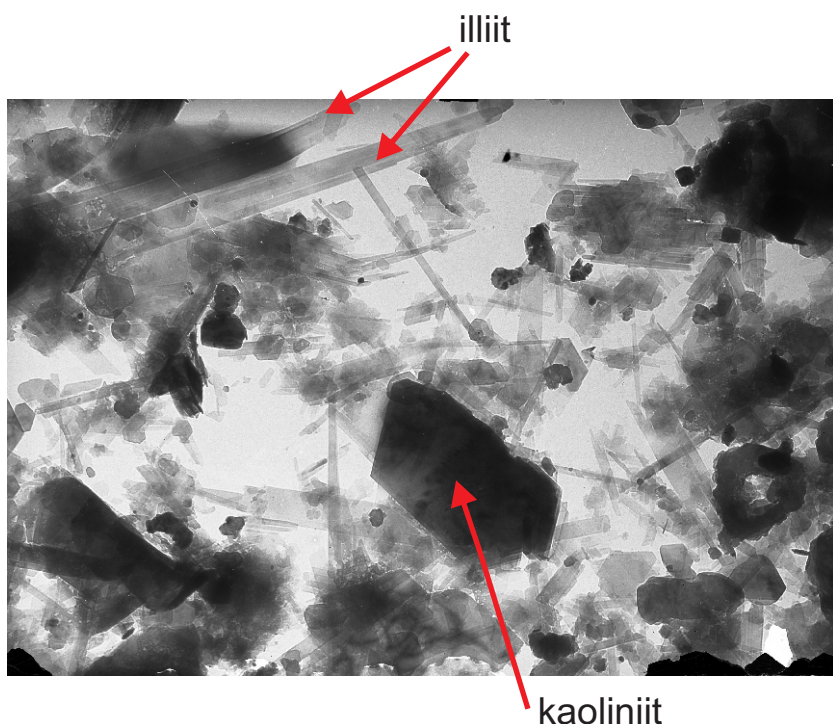
Savi kui tsemendi ja ehituskeraamika põhiline tooraine on kõige peeneteralisem settekivimite erim. Ta koosneb osakestest läbimõõduga alla 0,01 mm, mille koostises valdavad kihtvõrega hüdrosilikaadid - savimineraalid. Neil mineraalidel on osakeste imeväikeste mõõtmete tõttu suur eripind ja sellest tulenev pindaktiivsus. Savi võib füüsikaliselt siduda suure koguse vett ja muutuda seetõttu plastseks või isegi voolavaks massiks. See annab savile tema väärtuslikema omaduse - vormitavuse. Vormimise teel saab savist valmistatavaile tooteile anda vajaliku kuju, mis säilib ka selle põletamisel poorseks või poolklaasjaks kiviks. Nimetatud omadusel põhinebki savi kasutamine tema põhialal - keraamikas, kus savist valmistatakse telliseid, ahjupotte, дренаazi-torusid, katusekive, tarbekeraamikat ja muud.

Eri leiukohtade savid erinevad tugevasti omaduste poolest ning nende seas on kõige hinnatavamad parimat savimineraali - kaoliniiti - rohkesti sisaldavad savid.

Eestis esineb rohkesti ka Kvaternaariajastust pärinevaid pinnakattesavisid. Mandrijää serva esistes veekogudes kuhjunud nn. viirsavid on mitmemeetrise paksuse ja horisontaalsuunas väljapeetud kihiditena laialdaselt levinud üle kogu Eesti territooriumi.

Kambriumi sinisavi Kunda Mereäärses karjääris

Savimineraalid illiit ja kaoliniit elektronmikroskoobis, 16 000 kordne suurendus

Sinisavi Kundast
2-kordne vähendus

Eesti suurte savivarude juures puuduvad kahjuks eriti kvaliteetsed savisordid. Olemasolev savitööstus tugineb tänapäeval peamiselt Alam-Kambriumi merelisele savile, nn. sinisavile (tegelikult küll rohekale või isegi roheline-lilla-laigulisele savierimile), mis avaneb Eesti põhjapiiril paekalda esisel rannalähedasel alal. Selle savi kasutamise eeliseks on tema piiramatud varud, koostise suur püsivus laialdasel ala ja lasundi erakordne paksus (kuni 70 m). See teeb savilasundi tööstuslikuks tootmiseks mugavaks ja mäetehniliselt lihtsaks. Kambriumi savi kuulub küll vähekvaliteetsete kergsulavate (sulamistäpp alla 1380 °C) savide klassi, kuid pikaajaline kogemus tema töötlemisel tagab toodete nõutava kvaliteedi. Praegu toodetakse ehitus-keramikat sinisavist vaid Aseri savitööstusettevõtetes (tellised, katusekivid), tsemendi tootmiseks vajalikud kogused ammutatakse samast kihindist Kundas. Väärib rõhutamist, et nimetatud savilasund levib Eesti aluspõhjas katkematu kihina, mistõttu maardlate eraldamine tema piires on üldse mõnevõrra tinglik – seotud üksnes konkreetsete mäeeraldusterritooriumide ja vastava uuritustasemega.

Porotherm telliste valmistamine
Wienerberger Aseri tehases

Käsitsi telliste valmistamine
Wienerberger Aseri tehases

Arumetsa pruun, erakordsete
punsumisomadustega savi
2-kordne vähendus

Lõuna-Eesti punakaspruun savi